SODBA SODIŠČA (drugi senat)
z dne 8. septembra 2005*

V zadevi C-129/04,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 234 ES, ki ga je vložilo Conseil d'État (Belgija) z odločbo z dne 25. februarja 2004, ki je prispela na Sodišče 9. marca 2004, v postopku

Espace Trianon SA,

Société wallonne de location-financement SA (Sofibail)

proti

Office communautaire et régional de la formation professionnelle et de l'emploi (FOREM),

* Jezik postopka: francoščina.

SODIŠČE (drugi senat),

v sestavi C. W. A. Timmermans, predsednik senata, C. Gulmann (poročevalec), R. Schintgen, G. Arestis in J. Klučka, sodniki,

generalna pravobranilka: C. Stix-Hackl,
sodna tajnica: K. Sztranc, administratorka,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 16. decembra 2004,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

— za Espace Trianon SA in Société wallonne de location-financement SA (Sofibail) P. Coenraets in C. Lépinois, odvetnika,

— za Office communautaire in régional de la formation professionnelle et de l'emploi (FOREM) M. Uyttendaele, M. Mareschal in D. Gerard, odvetniki,

— za avstrijsko vlado M. Fruhmann, zastopnik,

— za Komisijo Evropskih skupnosti K. Wiedner in B. Stromsky, zastopnika,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalne pravobranilke na obravnavi 15. marca 2005

izreka naslednjo

Sodbo

1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago člena 1 Direktive Sveta 89/665/EGS z dne 21. decembra 1989 o usklajevanju zakonov in drugih predpisov o uporabi revizijskih postopkov oddaje javnih naročil za preskrbo in javnih naročil za gradnje (UL L 395, str. 33), kakor je bila spremenjena z Direktivo Sveta 92/50/EGS z dne 18. junija 1992 o usklajevanju postopkov za oddajo javnih naročil storitev (UL L 209, str. 1, v nadaljevanju: Direktiva 89/665).

2 Ta predlog je bil vložen v okviru spora med Espace Trianon SA (v nadaljevanju: Espace Trianon) in Société wallonne de location-financement SA (v nadaljevanju: Sofibail), članoma priložnostne družbe „Espace Trianon–Sofibail", ter Office communautaire et régional de la formation professionnelle et de l'emploi (v nadaljevanju: FOREM) v zvezi s postopkom oddaje javnega naročila.

Pravni okvir

Skupnostna ureditev

3 Člen 1 Direktive 89/665 določa:

„1. Države članice sprejmejo ukrepe, potrebne, da bi zagotovili v zvezi s postopki oddaje javnih naročil s področja direktiv 71/305/EGS, 77/62/EGS in 92/50/EGS [...], učinkovito in zlasti čim hitrejšo revizijo odločitev, ki so jih sprejeli naročniki skladno s pogoji, določenimi v naslednjih členih ter zlasti v členu 2(7) na podlagi obrazložitve, da so take odločitve kršile pravo Skupnosti na področju javnega naročanja ali nacionalne predpise o izvajanju tega prava.

[...]

3. Države članice zagotovijo, da so na voljo revizijski postopki v skladu s podrobnimi predpisi, ki jih države članice lahko sprejmejo, vsaj za vsako osebo, ki ima ali je imela interes, da bi dobila določeno javno naročilo v zvezi s preskrbo ali javno naročilo za gradnje, in ki je bila oškodovana ali pa ji grozi oškodovanje zaradi domnevne kršitve. [...]“

4 Člen 2(1) Direktive 89/665 določa:

„Države članice zagotovijo, da sprejeti ukrepi v zvezi z revizijskimi postopki, določeni v členu 1, vključujejo določbo, ki omogoča, da:

[...]

b) se razveljavi ali zagotovi, da se razveljavijo nezakonito sprejete odločitve, vključno z odpravo diskriminacijskih tehničnih, ekonomskih ali finančnih specifikacij v razpisu, razpisni dokumentaciji ali v katerih koli drugih dokumentih, ki se nanašajo na postopek oddaje javnega naročila;

[...]"

5 Člen 21 Direktive Sveta 93/37/EGS z dne 14. junija 1993 o usklajevanju postopkov za oddajo javnih naročil za gradnje (UL L 199, str. 54) določa:

„Ponudbe lahko predložijo skupine gradbenikov. Od teh skupin se ne sme zahtevati, da prevzamejo posebno pravno obliko za to, da bi lahko predložile ponudbo; vendar pa se to lahko zahteva od izbrane skupine, ko ji je naročilo že oddano."

Nacionalna ureditev

6 Na podlagi člena 14(1) usklajenih zakonov z dne 12. januarja 1973 o Conseil d'État (državnem svetu) (*Moniteur belge* z dne 21. marca 1973, str. 3461) je Conseil d'État pristojno za odločanje o ničnostnih tožbah zoper odločbe o oddaji javnega naročila.

7 Člen 19, prvi odstavek, istih usklajenih zakonov, ki med drugim ureja dejavno legitimacijo pri ničnostnih tožbah, določa:

„[...] ničnostne tožbe [...] lahko vloži pri upravnem oddelku vsaka stranka, ki zatrjuje škodo ali korist, in jih pisno predloži oddelku v oblikah in rokih, ki jih predpiše kralj."

8 Člen 522(2) Code des sociétés (zakonik o družbah) glede odločitev o uvedbi sodnih postopkov za delniške družbe določa:

„Upravni odbor zastopa družbo navzven in pred sodiščem, bodisi kot tožeča ali tožena stranka. Vendar lahko statut podeli enemu ali več članom upravnega odbora pooblastilo, da sami ali skupaj zastopajo družbo. Ta klavzula je veljavna proti tretjim osebam. [...]"

9 Navedeni zakonik pravno ureja status priložnostnih družb (sociétés momentanées), prej imenovanih „associations momentanées". Člen 47 istega zakonika opredeljuje priložnostno družbo kot „družbo brez pravne osebnosti, katere namen je, da brez firme izvede enega ali več določenih gospodarskih poslov".

Spora o glavni stvari in vprašanja za predhodno odločanje

10 FOREM je kot naročnik 30. septembra 1997 v *Uradnem listu Evropskih skupnosti* objavil javni razpis za oddajo javnega naročila, katerega predmet je bil „osnutek, izvedba in financiranje stavbe s površino približno 6500 m^2“, namenjene uporabi njegove regionalne direkcije Liège.

11 Odpiranje ponudb je bilo 20. februarja 1998. Predloženih je bilo pet ponudb, med njimi je eno predložila priložnostna družba Espace Trianon–Sofibail.

12 Uprava FOREM je 22. decembra 1998 oddala javno naročilo drugi priložnostni družbi CIDP-BPC. Ista uprava je 8. januarja 1999 potrdila svojo odločbo z dne 22. decembra 1998. Odločba o oddaji je bila 25. januarja 1999 vročena Espace Trianon in Sofibailu.

13 Ti družbi sta ločeno 19. februarja 1999 in 8. marca 1999 vložili tožbi za razglasitev ničnosti odločb uprave FOREM z dne 22. decembra 1998 in 8. januarja 1999.

14 Conseil d'État v svoji predložitveni odločbi ugotavlja, da sta odločitvi Espace Trianon o uvedbi sodnih postopkov sprejela njena člana, in ne njen upravni odbor v skladu s statutom. Zato sta nezakoniti. Navaja, da, nasprotno, odločitvi Sofibaila o uvedbi sodnih postopkov nista sporni.

15 Ker sta navedeni družbi svojo ponudbo predložili v imenu priložnostne družbe Espace Trianon–Sofibail in ker sta odločitvi Espace Trianon o uvedbi sodnih postopkov nezakoniti, je Conseil d'État prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ta vprašanja, da bi se prepričalo, ali sta tožbi Sofibaila dopustni, ker je ta sam izpodbijal odločbi upravnega odbora FOREM z dne 22. decembra 1998 in 8. januarja 1999:

„1. Ali člen 1 Direktive 89/665 [...] nasprotuje nacionalnemu predpisu, kot je člen 19, prvi odstavek, zakonov o Conseil d'État, ki so bili usklajeni 12. januarja 1973, ki se razlaga tako, da člani priložnostne družbe brez pravne osebnosti, ki se kot taka udeleži postopka oddaje javnega naročila in ji to ni bilo oddano, lahko le vsi skupaj – v lastnosti družbenikov ali v svojem imenu – vložijo tožbo zoper odločbo o oddaji navedenega naročila?

2. Ali je odgovor na vprašanje drugačen, če so sicer vsi člani priložnostne družbe tožili skupaj, tožba enega njenih članov pa je nedopustna?

3. Ali člen 1 Direktive 89/665 [...] nasprotuje nacionalnemu predpisu, kot je člen 19, prvi odstavek, zakonov o Conseil d'État, ki so bili usklajeni 12. januarja 1973, ki se ga razlaga tako, da član take priložnostne družbe kot posameznik ne more zahtevati revizije odločbe o oddaji niti v lastnosti družbenika niti v svojem imenu?"

Vprašanja za predhodno odločanje

16 S prvim in tretjim vprašanjem, ki ju je treba preučiti skupaj, želi predložitveno sodišče izvedeti, ali člen 1 Direktive 89/665 nasprotuje nacionalnemu predpisu, da lahko, kadar se je priložnostna družba brez pravne osebnosti kot taka udeležila postopka oddaje javnega naročila in ji to ni bilo oddano, le vsi člani te družbe skupaj vložijo tožbo zoper odločbo o oddaji. Z drugim vprašanjem predložitveno sodišče v bistvu sprašuje, ali je odgovor na prvo in tretje vprašanje drugačen, če so vsi člani priložnostne družbe tožili skupaj, tožba enega njenih članov pa je bila nedopustna.

17 Treba je opozoriti, da je v skladu s členom 1(1) Direktive 89/665 zoper odločitve naročnikov nujna učinkovita revizija in da morajo biti v skladu s odstavkom 3 tega člena na voljo revizijski postopki vsaj za vsako osebo, ki ima interes, da bi dobila javno naročilo.

18 Espace Trianon, Sofibail in Komisija Evropskih skupnosti zatrjujejo, da v okoliščinah, kot so te v postopku v glavni stvari, nacionalni procesni predpis, ki zahteva, da člani priložnostne družbe tožijo skupaj in morajo zato soglašati, da vložijo tožbo zoper odločbo o oddaji javnega naročila, ne spoštuje zahteve za dostop do revizijskih postopkov iz člena 1(3) Direktive 89/665. Po njihovem mnenju mora učinkovito sodno varstvo dopuščati članom take družbe, da imajo individualno pravico do revizije.

19 Glede tega je treba navesti, da se navedeni člen 1(3) s tem, da se sklicuje na vsako osebo, ki ima interes, da bi pridobila javno naročilo, v položaju, kot je ta v postopku v glavni stvari, nanaša na osebo, ki je s predložitvijo svoje ponudbe za zadevno javno naročilo izkazala interes za njegovo pridobitev.

20 Torej je v teh okoliščinah priložnostna družba kot taka tista, ki je predložila ponudbo, in ne njeni posamezni člani. To so prav tako vsi člani te družbe, ki bi morali podpisati pogodbo in opraviti dela, če bi jim bilo oddano zadevno naročilo.

21 V nasprotju z drugimi položaji, ki jih je obravnavalo Sodišče (glej zlasti sodbi z dne 12. februarja 2004 v zadevi Grossmann Air Service, C-230/02, Recueil, str. I-1829, točka 28, in z dne 11. januarja 2005 v zadevi Stadt Halle in RPL Lochau, C-26/03, ZOdl., str. I-1, točka 41) v postopku v glavni stvari nič ne nasprotuje temu, da člani priložnostne družbe vsi skupaj, v lastnosti družbenika ali v svojem imenu, vložijo ničnostno tožbo zoper odločbi z dne 22. decembra 1998 in 8. januarja 1999.

22 Zato nacionalni procesni predpis, ki zahteva, da ničnostno tožbo zoper odločbo naročnika o oddaji javnega naročila vložijo skupaj člani, ki oblikujejo priložnostno družbo, ki odda ponudbo, ne omejuje dostopnosti do take tožbe na način, ki nasprotuje členu 1(3) Direktive 89/665.

23 Kot izhaja iz spisa, to še toliko bolj drži, ker lahko po belgijskem pravu člani take družbe kadar koli pred vložitvijo tožbe uredijo vprašanje sposobnosti družbe, da uvede sodni postopek, z notranjim dogovorom, brez kakršne koli druge formalnosti.

24 Dalje ni mogoče pritrditi trditvi Komisije, da bi bilo pravilo, kot je sporno v postopku v glavni stvari, ki naj bi vsebovalo zahtevo, da skupnosti ponudnikov prevzamejo posebno pravno obliko za to, da bi lahko predložile ponudbo, v nasprotju s členom 21 Direktive 93/37. Nacionalno pravilo, ki je sporno v postopku v glavni stvari, se dejansko omejuje na zahtevo, da priložnostna družba, da bi lahko sprožila sodni postopek, v skladu z ustreznimi predpisi poskrbi za svoje zastopanje v pravni obliki, ki so jo njeni člani medsebojno sprejeli, da bi lahko oddali ponudbo.

25 Dalje je treba poudariti, da se procesno pravilo iz tega postopka uporablja enako za vse tožbe, ki jih vložijo člani priložnostnih družb v zvezi z izvedenimi posli v okviru svoje dejavnosti, ne da bi bilo pomembno, ali zahtevki temeljijo na kršitvi prava Skupnosti ali nacionalnega prava oziroma ali se nanašajo na javna naročila gradenj ali drugih poslov.

26 Ob upoštevanju zgoraj navedenega ni več mogoče šteti, da lahko pravilo, kot je zadevno pravilo v postopku v glavni stvari, krši zahtevo po učinkoviti reviziji, določeno v členu 1(1) Direktive 89/665. To načelo ne zahteva, da se tožba razglasi za dopustno, kadar so bile kršene določbe o sodnem zastopanju, ki izhaja iz sprejete pravne oblike, če zadeva osebo, ki opravi dejanje.

27 Končno glede drugega vprašanja nič ne nakazuje, da je treba različno obravnavati primer, ko so tožbo na začetku vložili le nekateri člani priložnostne družbe, in primer, ko so tožbo že na začetku vložili vsi ti člani, vendar se je tožba enega od njih nato štela za nedopustno.

28 V obeh primerih je tožba nedopustna na podlagi nacionalnih predpisov, ki le zahtevajo, da tožeče stranke izpolnijo pogoje v zvezi s sodnim zastopanjem v skladu s pravno obliko, ki so jo izbrali sami člani. Te zahteve so splošno veljavne in ne omejujejo učinkovitosti in dostopnosti do revizijskih postopkov ponudnikov na način, ki bi nasprotoval Direktivi 89/665. Še več, nedopustnost tožbe enega od članov priložnostne družbe se lahko upraviči z okoliščinami, ki izkazujejo, da ni bilo veljavno ugotovljeno, da je ta član nameraval uvesti sodni postopek.

29 Ob upoštevanju zgoraj navedenega je na postavljena vprašanja treba odgovoriti, da:

— je člen 1 Direktive 89/665 treba razlagati tako, da ne nasprotuje temu, da lahko po nacionalnem pravu le vsi člani priložnostne družbe brez pravne osebnosti, ki se je kot taka udeležila postopka oddaje javnega naročila in ji to naročilo ni bilo oddano, skupaj vložijo tožbo zoper odločbo o oddaji, in ne le eden od njenih članov kot posameznik;

— enako velja, če vsi člani priložnostne družbe tožijo skupaj, tožba enega njenih članov pa se šteje za nedopustno.

Stroški

30 Ker je ta postopek za stranke v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški, priglašeni za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (drugi senat) razsodilo:

Člen 1 Direktive Sveta 89/665/EGS z dne 21. decembra 1989 o usklajevanju zakonov in drugih predpisov o uporabi revizijskih postopkov oddaje javnih naročil za preskrbo in javnih naročil za gradnje, kakor je bila spremenjena z Direktivo Sveta 92/50/EGS z dne 18. junija 1992 o usklajevanju postopkov za oddajo javnih naročil storitev, je treba razlagati tako, da ne nasprotuje temu, da lahko po nacionalnem pravu le vsi člani priložnostne družbe brez pravne osebnosti, ki se je kot taka udeležila postopka oddaje javnega naročila in ji to naročilo ni bilo oddano, skupaj vložijo tožbo zoper odločbo o oddaji, in ne le eden od njenih članov kot posameznik.

Enako velja, če vsi člani priložnostne družbe tožijo skupaj, tožba enega njenih članov pa se šteje za nedopustno.

Podpisi